

Twee keer zoveel kans op kanker, eng idee

Kassa undercover naar de zonnestudio

Jongere kan nog steeds onder de 'kankermachine'

Een kwart van de zonnestudio's overtreedt de regels en laat jongeren toe onder de achttien jaar. Dat blijkt uit onderzoek van *Kassa* magazine. De overheid heeft weinig mogelijkheden om de studio's te controleren. Gertruud Krekels van de Nederlandse dermatologenvereniging pleit voor een wettelijk verbod, net als in Duitsland en België.

Tekst Annemarie Geleijnse

Je huid wordt sneller oud en het risico op huidkanker neemt toe. De risico's van onverantwoord zonnen - ook onder de zonnebank - zijn al jaren genoegzaam bekend. Jongeren die onder de zonnebank gaan, lopen zelfs twee keer zoveel risico later huidkanker te krijgen. Daarom nam Nederland in 2007 het Europese advies over om jongeren onder de achttien jaar niet meer toe te laten in de zonnestudio. *Kassa* tv onderzocht in 2008 of de studio's zich daaraan houden en ging op pad met de verborgen camera met een meisje van 16 en van 14 jaar. Slechts bij twee van de in totaal twaalf zonnebankstudio's werd de toegang geweigerd aan het meisje van 14 jaar. De branchevereniging Samenwerking Verantwoord Zonnen (SVZ) startte een

campagne onder de eigen, circa tweehonderd leden en zette op de balies een bordje met het 18+-logo. Hoe staat het er vijf jaar later voor? *Kassa* magazine belt met 32 bij SVZ-aangesloten zonnebankaanbieders met de vraag of we een tienrittenkaart kunnen kopen voor de zestiende verjaardag van een nichtje. In het gesprek laten we de leeftijd meermaals vallen. Het merendeel van de medewerkers geeft direct aan dat ze te jong is. Maar soms gaat het mis. Een zonnestudio in Apeldoorn vindt het geen probleem. Op onze suggestie of het zestienjarige nichtje zich extra goed moet insmeren, wordt wel beamend geantwoord. 'Ze kan een crème van ons krijgen of van huis meenemen.'

Rustig opbouwen

Ook een sportschool in Breda geeft advies: 'Omdat ze zo jong is, raad ik aan met vijf minuten te beginnen en het rustig op te bouwen.' En hoewel op de site van een Hoogezandse zonnestudio staat dat de minimale leeftijd achttien is, begint de medewerkster aan de telefoon daar niet over. Het nichtje kan gewoon komen, als ze wil zelfs op de dag van haar zestiende verjaardag. Een studio in Flevoland lijkt de regels naar eigen hand te hebben gezet. 'Omdat ze nog geen achttien is, moet de eerste keer een volwassene meekomen om toestemming te geven.' En zo gaat één op de acht bij SVZ aangesloten studio's de fout in. 'Dat is er één op de acht te veel', reageert verenigingsmanager Cathelijne Cras van de SVZ. 'Wij hameren op het belang van de regels, maar helaas gaat het af en toe nog mis. Dat is confronterend en teleurstellend.' Ze vertelt dat SVZ zelf af en toe *mystery guests* inzet om de naleving van de regels te controleren. Of de uitkomst overeen-

komt met het beeld van *Kassa* magazine, zegt ze niet te weten.

Opstapeling

Onder de achttien onder de zonnebank, het mag niet, maar hoe slecht is het nou echt? 'Heel slecht', zegt Gertruud Krekels, dermatoloog in het Eindhovense Catherina Ziekenhuis en woordvoerder van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie. De World Health Organization verplaatste zonnebankstraling in 2009 van de lijst 'waarschijnlijk kankerverwekkend' naar 'kankerverwekkend'. 'Hoe jonger, hoe slechter.' Toch reageren veel studiohouders vol onbegrip. 'Als je de zonnebank gaat verbieden, kun je ook de Spaanse costa's overdekken', klinkt het dan. Krekels kan er niet om lachen. 'Natuurlijk is verbranden door de gewone zon ook ongezond. Maar we hebben nu eenmaal een zon en zullen ons daartegen

'De zonnebank veiliger dan gewone zon? Lariekoek!'

moeten beschermen. Een zonnebank kun je vermijden. Het is wetenschappelijk gezien lariekoek te zeggen dat de zonnebank veiliger is dan de gewone zon. Zonnebanken zijn kankermachines.' Dat Krekels in dit soort harde termen praat, heeft te maken met haar werk. 'Er komen hier jonge vrouwen met een baby in de buggy die ik moet vertellen dat ze hun kind mogelijk niet zien opgroeien. Vreselijk.' Ook het argument dat het juist goed is >

Blond en veertien: geen probleem

Hoe gaat het als een jong meisje voor de deur van de zonnestudio staat? *Kassa* nam de proef op de som en onderzocht met vriendinnen Jet en Michelle (beiden veertien) waar ze onder de zonnebank kunnen. Bij de eerste studio is het raak.

'Ja hoor, dat kan', klinkt het vanachter de balie van deze sauna annex zonnestudio. De meiden moeten van de man achter de balie wel voorzichtig aan doen gezien hun leeftijd. Na een lang verhaal over prijzen, soorten banken en wie van de vriendinnen extra moet oppassen vanwege haar huidtype, merkt hij plots op: 'Eigenlijk moet je het onder de achttien jaar gewoon niet willen. Je huid is te kwetsbaar, je kunt sneller verbranden en loopt daarmee kans op huidkanker.' Dat gezegd hebbende, gaat hij door over 'voorzichtig opbouwen' en 'kleine stapjes, dan kan het wel.'

Om de hoek bij een Sunday's filiaal weten ze hoe het hoort. Op de balie prijkt het SVZ 18+-logo. Een vriendelijke dame achter de balie vraagt direct naar de leeftijd en meldt dat zonnen helaas niet is toegestaan onder de achttien. Ze weet overigens wel te vertellen waar in de stad de meisjes het toch kunnen proberen. 'Daar doen ze niet zo moeilijk.'

De volgende studio spreekt Jet en Michelle wel aan. Smaakvol strak ingericht, kleurrijke flesjes met crèmes in de rekken, achter de balie een mooie dame met een fraaie tint. Vriendelijk geeft ze adviezen voor een snel resultaat: in het begin niet te lang er tussenlaten. 'Of anders doe je er per keer twee minuutjes bovenop.' Of de dames gelijk willen beginnen, wil ze weten. Vlak voor we vertrekken, meldt ze:

'Eigenlijk zijn jullie te jong, dus neem de volgende keer een ouder mee die toestemming geeft.' In een ander filiaal van deze keten krijgen we dezelfde boodschap. Of het niet ongezond is om zo jong te zonnen, vragen we zekerheidshalve. 'Ik ga zelf ook al vanaf die leeftijd. Geen probleem. Er gaan echt wel vaker jonge meiden zonnen, maar die nemen dan hun moeder mee. Dan is het prima.'

Bij het volgende adres doen ze niet moeilijk over toestemming van de ouders. Ze doen hier eigenlijk nergens moeilijk over. Zonnen op één van de drie banken achter in deze videotheek is geen enkel probleem. Opgeworpen bezwaren van onze kant ('ze zijn nog wel jong') wuift de man achter de balie weg. Beginnen op de startersbank vindt hij niet nodig. 'Nee, ze kunnen wel meteen op het tweede type beginnen.' Vanavond om elf uur zullen ze dan al een 'lekker kleurtje voelen opkomen', belooft hij.

In de laatste studio die we bezoeken, tikt een vriendelijke dame resoluut op het SVZ-logo op de balie en vertelt dat de meiden nog absoluut niet mogen zonnen. 'Ik kan geen uitzondering maken.' Ze voegt daar overigens wel aan toe: 'Ben je zeventien, dan zeg ik nou ja... Maar met veertien, sorry, dan ben je echt te jong.'

Eindstand: vier van de zes studio's laten Jet en Michelle toe. Alleen de twee SVZ-studio's weigeren.

> om veilig vóór te zonnen onder de zonnebank kan ze niet meer horen. 'Dat is allang naar het rijk der fabelen verwezen. Rustig opbouwen is als rustig roken. Het is gewoon kankerverwekkende straling en die stapelt zich op.'

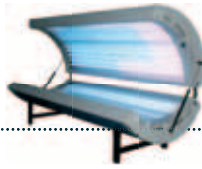
Dodelijke slachtoffers

De cijfers liegen er niet om. Het aantal gevallen van huidkanker stijgt sneller dan verwacht. Vorig jaar lag het aantal in Nederland rond de 40.000, vanaf 2020 zullen jaarlijks 70.000 mensen huidkanker krijgen, zo meldde KWF Kankerbestrijding dit voorjaar. Deze zomer publiceerde een groep Franse en Italiaanse onderzoekers in het *British Medical Journal* een analyse van 27 afzonderlijke, internationale studies over huidkanker

'Zonnebank in West-Europa: 800 doden per jaar.'

en zonnebankgebruik tussen 1981 en 2012. Hieruit blijkt dat wanneer iemand ooit een zonnebank heeft gebruikt, het risico op melanomen (agressief groeiende, kwaadaardige tumor) 20 tot 25 procent groter wordt. Voor mensen die voor hun 35e onder de zonnebank zijn gegaan, is het risico zelfs 87 procent groter. Volgens deze onderzoekers zijn zonnebanken in West-Europa verantwoordelijk voor bijna 3.500 gevallen van huidkanker en bijna achthonderd doden per jaar. >

'Het probleem van dit soort cijfers is dat ze vooral zijn gebaseerd op gebruik van zonnebanken uit het verleden', reageert SVZ's Cathelijne Cras. 'Sinds vijf jaar is de maximale straling van de zonnebank wettelijk verlaagd en wordt het gebruik afgeraden voor mensen met een kwetsbare huid (huidtype 1).' Ze wijst er ook op dat de Gezondheidsraad, het onafhankelijke adviesorgaan van de overheid, openlijk afstand heeft genomen van het WHO-rapport dat zonnebankstraling als kankerwekkend classificeert. De Gezondheidsraad heeft reserves bij het wetenschappelijke bewijs. 'Over de wijze waarop en de mate waarin UV-straling - en met name zonnebanken - melanomen zouden veroorzaken, bestaat nog veel onzekerheid', schreef de raad in 2009 aan de minister in een briefadvies.

Ontluisterend

Naast de tweehonderd bij SVZ aangesloten studio's, zijn naar schatting vierhonderd zonnebankaanbieders actief in Nederland. *Kassa* belde ook nog met achttien willekeurig geprikte aanbieders. Het resultaat is ontluisterend. Maar liefst de helft heeft geen probleem met het verjaardagscadeautje voor het zestienjarige nichtje. Menig studiomedewerker is van mening dat toestemming van de ouders volstaat, zoals in Goirle. In Dordrecht: 'Als ik controle krijg, kan ik de boel sluiten. Maar als ze onder begeleiding komt van een ouder is het een ander verhaal. Daar heb ik weinig problemen mee.' In Haarlem: 'Onder de achttien wordt het eigenlijk afgeraden, maar als zij per se onder de zonnebank wil, zijn we daar een beetje mild in. Als een ouder of zus het goed vindt, vinden wij het ook goed.'

Wetgeving niet duidelijk genoeg

In Nederland is in artikel 18 van de Warenwet opgenomen dat het verboden is producten te verhandelen die een gevaar kunnen opleveren voor de gezondheid of veiligheid van de gebruiker. Sinds juli 2007 valt daar het aanbieden van zonnebankgebruik aan jongeren onder de achttien onder. Dit in navolging van Europese regels. De jongere is zelf niet strafbaar en er is ook geen legitimatieplicht. Maar de ondernemer heeft de plicht om de informatie 'duidelijk en indringend' over te brengen. Studio's die de regels overtreden, riskeren een boete van de NVWA, variërend van vijfhonderd euro tot verzegeling van het apparaat. In Duitsland, Tsjechië, Oostenrijk, België, Frankrijk en Amerika is de leeftijdsgrens voor zonnebankgebruik expliciet in de wet opgenomen. Wat dermatoloog Krekels betreft, zou in Nederland het gebruik van de zonnebank door jongeren gewoon verboden moeten worden. Ook thuis. 'Nederland loopt daarin achter. We hebben wel regels, maar de handhaving is lastig.' Ook Marijn Colijn van de NVWA zet vraagtekens bij de impliciete wetgeving in Nederland. 'We weten dat er nog zaken misgaan, maar dat het zo erg is, is voor ons een dringend signaal om met de branche in gesprek te gaan en wellicht ook met de minister naar onze bevoegdheden te kijken. Hoewel er de afgelopen jaren ook veel sterk is verbeterd, is het de vraag of we in Nederland de leeftijdsgrens met legitimatieplicht in de wet moeten opnemen.'

In overtreding

'Daar klopt helemaal niets van', reageert productmanager productveiligheid Marijn Colijn van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). 'Dat ouders het goed vinden, ontslaat de ondernemer niet van zijn verantwoordelijkheid. De ondernemer mag niet willens en wetens iemand onder de achttien toelaten. Dan overtreedt hij de Warenwet en krijgt hij een boete.' Het is opvallend dat de meeste studio's wel op de hoogte zijn van de regels. 'Door de telefoon moet ik je zeggen dat het niet kan', zegt een alerte studiohouder in Zaandam. 'Stel dat jij van een consumentenprogramma bent, dan ben ik een slechte studio.' Hij laat er op volgen

dat er 'wel foeftjes' zijn. In Den Haag geeft een dame aan het nichtje eerst te willen zien. 'Lijkt ze veertien, dan ga ik het niet doen. Als ik controle krijg, hang ik.' Of het inderdaad ongezond is op die leeftijd, vragen we nog even. 'Nee, joh. Gewoon rustig opbouwen.' En, zo drukt ze ons nog eens op het hart, 'het kan gebeuren dat er controle komt. Dan zeg ik: schat, je bent te jong. Ze moet dan wel begrijpen dat ze dan niet kan zeggen dat ze vorige week wel mocht.'

Onethisch gedrag

Het geeft volgens Gertrud Krekels aan hoe hard een strengere handhaving van de wet nodig is. 'Dit is werkelijk gênant. Als je na een simpel rondje bellen al merkt hoe mis het is, dan zijn er sancties nodig. Blijkbaar mag er aan de controlekant wel wat geschroefd worden.'

Marijn Colijn erkent dat de NVWA niet alles ziet. 'We doen wat we kunnen. Wij komen on-aangekondigd langs en vragen onder andere naar de intake-formulieren. Als we formulieren

vinden van jongeren onder de achttien, kunnen we een overtreding constateren. Maar een onderzoek met *mystery guests* zoals *Kassa* heeft gedaan, mogen wij niet inzetten.'

In totaal wil in de telefonische steekproef van *Kassa* ruim een kwart van de in totaal vijftien zonnestudio's een rittenkaart verkopen voor het zestienjarige nichtje. Dermatoloog Krekels vindt het 'schokkend'. 'Je geeft zo'n meisje in feite een doodskaart.' Ze noemt het 'onethisch gedrag'. 'Je moet jonge mensen niet het risico op uitgezaaide huidkanker willen aansmeren. Er is niets verantwoord aan de zonnebank. Zonnen op de zonnebank is dodelijk! Klaar.' <